

Knud Nyboe Rasmussen

Jakob Knudsen mellem Luther og Grundtvig

Tidsskriftet Fønix, Årgang 2017, s. 141–145

Jakob Knudsen mellem Lut- her og Grundtvig

*Anmeldelse af Knud Nyboe Rasmussen:
Jakob Knudsen mellem Luther og Grundtvig*

Kristine Ravn, sognepræst, redaktør Tidsskriftet Fønix.

*Dette værk er licenseret under en Creative Commons Kreditering-
IkkeKommerciel-IngenBearbejdelse 2.5 Danmark Licens.*

Tidsskriftet Fønix
www.foenix1976.dk
ISSN 2446-175X

Knud Nyboe Rasmussen: Jakob Knudsen mellem Luther og Grundtvig – Gud og menneske i Jakob Knudsens tænkning i 100-året for Jakob Knudsens død

Forlaget Hovedland, 109 sider, 149, 50,-

I anledning af 100-året for forfatteren og teologen Jakob Knudsens død har sognepræst Knud Nyboe Rasmussen skrevet en virkelig fin lille bog: *Jakob Knudsen mellem Luther og Grundtvig – Gud og menneske i Jakob Knudsens tænkning i 100-året for Jakob Knudsens død*, som netop er udkommet på forlaget Hovedland, som også har genudgivet Knudsens store romanværk om Martin Luther i år.

Bogen tæller 109 sider og er sammensat af forskellige tekster om Knudsen, som Nyboe Rasmussen har forfattet igennem årene: prædikener, taler, foredrag og en kronik. Denne lidt collageagtige form gjorde, at denne læser i første omgang blev lidt irriteret og syntes stoffet havde været bedre tjent med i højere grad at være blevet gennemskrevet til mere samlet prosa uden konstante afbrydelser i form af nye overskrifter og emner.

På den anden side, når formen nu er som den er, så åbner det for, at man kan bruge bogen på en mere opslagsagtig måde til hurtigt at finde frem til, hvad Knudsen mener om forskellige begreber (i bogens første del), mens bogens anden del ligeledes kan tjene som hurtigt opslagsværk for den desperate sognepræst, som savner inspiration til sin prædiken, begravelsestale eller bryllupstale. Anden del af bogen består nemlig af tre prædikener, en begravelsestale og en bryllupstale, som alle har det til fælles, at de indeholder en kortere passage af Jakob Knudsen.

På den måde er bogen faktisk et ganske nyttigt værktøj – og hvilken heldig præst har også snart tid til at læse en hel bog fra ende til anden?

En folkelig bog

Nyboe Rasmusen er en dygtig formidler og tydeligvis en kyndig Knudsen-læser, som har levet med forfatteren igennem et helt liv, så de to næsten er vokset sammen. Sine steder er det mindre tydeligt, hvad der er Nyboe Rasmussen selv, og hvad der er Knudsen, men det gør ikke noget. Bogen forekommer netop bevidst at ville undgå at være akademisk og distanceret, men er langt mere forkyndende, opbyggelig og med noget på hjerte. Dog anføres det i forordet, at forfatteren har valgt ikke at bringe henvisninger, fordi han tilstræber, at det skal være en folkelig bog. Henvisninger havde nu været rare de steder, hvor man ligefrem med anførselstegn viser at man citerer – bagerst eksempelvis, så forvirrer de da i hvert fald ikke den ”folkelige” læser.

Den fromme Knudsen

Nogle enkelte ting fra bogen skal fremhæves: Jeg har selv netop været med til at udgive antologien *Fromme Søren – Om Søren Kirkegaard og det kristne liv* (Forlaget Eksistensen 2016), hvor vi blandt andet ønskede at rehabilitere fromhedsbegrebet fra blot at blive forbundet med en klæbrig forstillelse til at klinge af inderlighed på den gode måde, så at sige. I den forbindelse læste jeg med interesse Nyboe Rasmusens gengivelse af Knudsens forståelse af fromhedsbegrebet. Nyboe Rasmusen og (herefter Knudsen) skriver:

Knudsen forstår altså fromheden som et sagligt forhold til Gud, nemlig som et forhold til Guds gaver i den skabte verden, til forskel fra den kristne tro, som er et personligt forhold til (’samfund med’) Gud i hans ord. ’Dette er en meget væsentlig forskel indenfor det religiøse: forskellen imellem det personlige og det sag-

lige, – thi det vil sige: forskellen mellem det kristelige og det fromme” (side 21).

Denne pointe kunne med fordel være medtænkt i det videre, som kredser om forståelsen af naturalisme og Grundtvigs ”menneske først og kristen så”.

Grundtvigianernes misforståelse

Nyboe Rasmusen er benhård i sin kritik af en nutidig grundtvigianisme, som er forblevet ved ”mennesket” og aldrig er nået til ”det kristelige”. Overbevisende viser han gennem forskellige helligåndssalmer, som vi jo synger netop nu i pinsetiden, hvordan dette i hvert fald ikke er at være tro overfor Grundtvig, som altid ville have det menneskelige til at ende i en negativitet, i forståelsen af en sorg over, at vi har tabt det bedste (side 36). Det kristelige må ikke bare være en luksus, en kransekage. Det skal være et evangelium for fattige. Grundvilkåret er, at alle har syndet og mistet herligheden fra Gud. Og Nyboe Rasmusen slår fast:

Hvor denne sandhed om det menneskelige mangler, dér vil jeg påstå, at det ikke er Grundtvigs ’menneske først’, talen er om. Derimod nok om en flad og selvtilstrækkelig humanisme, der går sine egne mere eller mindre autonome veje, hvor ... [man] har nok i sine egne kompetencer, i sin ’folkelighed’, i sin politik eller for den sags skyld i sin karriere eller sit parforhold og sin familie, eller hvad det nu måtte være, man for tiden sætter i Guds sted (side 39).

I dette afsnit er det i høj grad Nyboe Rasmusen, der taler. Den gamle Knudsen ville nok være rørende enig, men det kunne have været fint, hvis Knudsen her kom lidt mere til orde. Eksempelvis kunne Knudsens fromhedsbegreb (i sammenhæng med hans for-

ståelse af naturalismen) måske hjælpe de galt afmarcherede grundtvigianere på rette vej?

Den skjulte Gud

Aktuelle emner får en bemærkning med på vejen fra Knudsen: Grønkjærs nye Gud må lade livet for Knudsens ”den gamle”, ”Evigfriske Gud,” der ikke er bange for at udslette folk ved et raskt lille jordskælv, fordi han netop ikke er kærlig eller barmhjertig i menneskelig forstand. En fin betragtning her er, at Knudsen nyformulerer Luthers sondring mellem den skjulte og den åbenbarede Gud. Og djævelen som en reel person bliver udfoldet gennem digteren Søren Ulrik Thomsen og den sene Knudsens tanker om forsagelsen. Her kunne mange moderne mennesker, herunder en del præster, lære noget om en erfaringsbaseret fornemmelse af den ondes truende og destruktive realitet, mener Nyboe Rasmussen.

Mere Grundtvig end Luther

Bogens titel er ikke helt i tråd med bogens faktiske indhold. Det er, som det også fremgår af nærværende anmeldelse, først og fremmest Knuden i forhold til Grundtvig – måske særligt det grundtvigske, der fylder, og Luther nævnes mere stikordsagtigt. En præcisering af, hvad man mener med titlens ”mellem” antydes dog på side 49-50. Her havde det dog være passende med et afsnit om Knudsens dobbeltroman om Luther.

Sidst skal nævnes, at der udover at være et genoptryk af Knudsens to mest kendte salmer også er et optryk af en salme, som hedder ”Kristenliv.” En meget fin salme, som i løbet af fire strofer udfolder centrale dele af Knudsens tænkning. Man kunne ønske sig, at der fandtes en melodi til. Især første strofe er fin og taler til

det moderne, hvileløse menneske, som flytter fra sted til sted efter lykke.

Alt i alt en vellykket lille bog, som hermed anbefales!